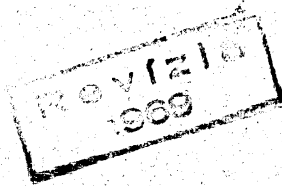


Nihil. obstat.

Dr. Julius Steinhöfer,
censor.

Nr. 5464.

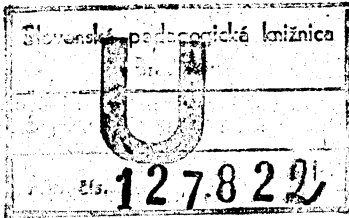


Imprimatur.

Strigonii, die 7. sept. 1909.

Ludovicus Rajner.
episcopus, vicarius generalis.

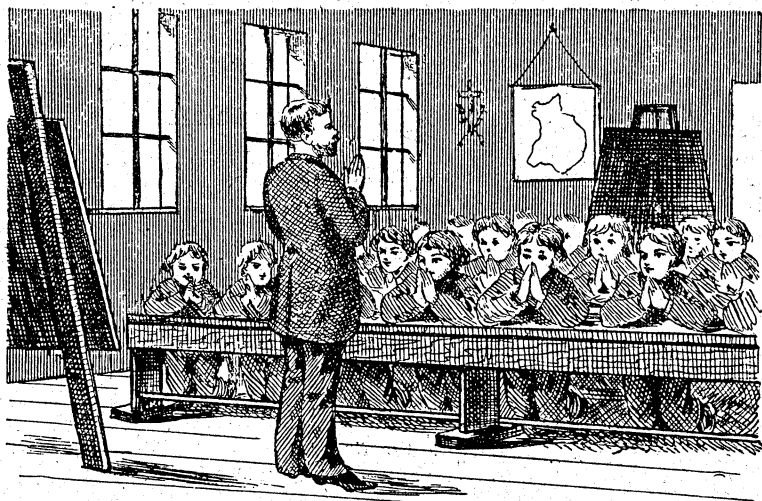
H 451.01 (15) (07.1)



Pochválen Pán Ježiš Kristus!



1. Škola.



Ja som teraz v škole. Tu je to ináč nežli doma. Doma som sa hrával. Sem chodím učiť sa. Tu je tak milo. Tu schádzam sa s mnohými detskami. Oj, ja rád chodím do školy.

V škole sú dlhé lavice. V tých sedávame my žiaci (žiačky). Za stolom sedí pán učiteľ. My máme v škole tabuľky a knižočky.

V škole môžem sa naučiť všeličo pekného. Tu nám hovoria všeličo krásneho o milom Pánu Bohu a o malom Ježiškovi. V škole učia nás, ako sa máme všade držať. V škole učia nás čítať, písať a počtovať. Tu je veľká čierna tabuľa. Na tej neraz kriedou píšeme alebo počtujeme. Na všetko dávame dobrý pozor. Len tak môžeme sa niečo naučiť. Ale k tomu potrebujeme pomoci od Pána Boha. Preto vrúcne modlietame sa k nemu pred vyučovaním. Aj po vyučovaní modlietame sa. Vtedy ďakujeme Pánu Bohu za Jeho dobrotu.

2. Pieseň pred učením.

*Bože, s tebou počíname
milú prácu dneská zas,
k Tebe o pomoc vzdycháme:
naplň Duchom Svätým nás.
Ráč nám chuti dať k učeniu,
osvieť rozum, schopnosti,
by sme mohli prísť k umeniu
a prospievať vo cnosti.*

3. Pieseň po učení.

Bože, z lásky Tvojej práve
učenie sme skončili;
Tvojej venujeme sláve,
čo sme sa naučili.
Za vďak chceme vždy a stále
žiť ku Tvojej cti a chvále.

4. Jako sa vybieraš do školy?

Psíček breše: hau, hau; cicka kričí: mjau, mjau; kravička zas: mú, mú, a hrdlička: cukrú!

A ty, dieťa, jak kričievaš, keď do školy sa vybieraš? Oj, ja nikdy nekričievam: ja ta voždy rád chodievam.

5. Jako máš vchádzať do školy?

Školské dvere ticho otváraj a vždy slušno dnuká vchádzaj. — Keď „Pochválen Ježiš!“ povieš, spolužiakom tým napovieš, že prišiel jeden, čo cíti stále, že sa učíme ku Božej chvále.

6. Chlapec a psík.

Chlapec. Pod', pod', môj psíčku, sem sa ku mne hneď; dorovna pekne tu sa uč sedieť.

Psík. Ach, tak malý a už sa mám učiť; ó, nedaj ešte tak sa mi mučiť.

Chlapec. Nie, psíčku, len sa chutne do toho; neskoršie mal bys' práce s tým mnoho.

A psík sa učil, pekne pozor dal, a už tak rovno sedieť, chodiť znal, a do vody tiež skákať hlbokaj, vynášať von, čo pán hodil do nej. To chlapca tešilo; aj on sa učil už, a rád sa učieval, bol z neho múdry muž.

7. Nebuď zlostný!

Vladimír šiel s Boleslavom do školy. Na ceste ukázal mu svoje písmo. Boleslav podíval sa na to písmo a hovoril; »Ej, Vladimírko, tys' tam mnoho chýb narobil; ani písmo nemáš veľmi pekne.«

I chcel mu ukázať, kde chybil. Vladimír ale vytrhol mu s hnevom písmo z ruky a uderil ho niekoľko ráz pästou. Boleslav sa ho nedotknul, ale mu povedal: »Vladimíre, ja to poviem pánu učiteľovi, ako si ma bil.« — »Povedz!« odvelil Vladimír spurným hlasom.

Prišli ku škole. Tu chytil Vladimír Boleslava za ruku a rečie k nemu: »Počuj, Boleslavko! nehovor že to pánu učiteľovi; už ťa viac nikdy neuderím. Odpusť mi, prosím ťa!«

Boleslav obrátil sa k Vladimírovi, ktorý ho tak pekne prosil. Vidí, jaký je smutný a uplakáný. I hneď podal Vladimírovi ruku a vravel: »Ja ti odpúšťam. Zabudnime na to!«

Vladimír bol zlostný, Boleslav tichý.

Vladimír oželel svoju vinu a prosil za odpustenie. — Boleslav mu odpustil: Boleslav bol smierlivý.

8. Jako sa máš držať vo škole?

Vo škole nekrič, nežvastăj a sem-tam sa neobzeraj. — Čo učiteľ povie, ukáže, prijímaj všetko s pozornosťou; a keď ti niečo činiť rozkáže, hľad to hneď spraviť s ochotnosťou. — Keď odpoveďáš, hovor pozorne, hlasno a smelo, lež aj pokorne.

Jestli chceš niekdy von ísť zo školy, popros pána učiteľa, nech ti to dovoľí. Čiň to ale len v potrebe; ináč hanu získaš sebe.

9. Hádanka.

Listy mám, rastlina nie som; úst nemám, predsa k tebe hovorím; — hádaj, kto som, čo som?

10. Kto je náš kamarát?

**Kto sa dobre učí, je náš kamarát;
koho kniha mučí, nesmie s nami hrať.**

11. Hra a škola.

„Hej, čakajte, — kričal Lacko, — idem s vami aj ja!“ — keď videl, že chlapci bežia hrať sa do hája.

Ale ráno, keď volali: „Poď, Lacík, do školy!“ — „Len — vraj — choďte, ja nemôžem, ach, mňa hlava bolí!“

12. Čujte, spolužiaci (žiačky)!

**Slová svojich učiteľov verne zachovajme
a za krásne naučenia vždy ich v učte majme!
Čo nám k práci naložili, čiňme bez meškania.
A keď si to vykonáme, dajme sa do hrania.**

13. Kostol.

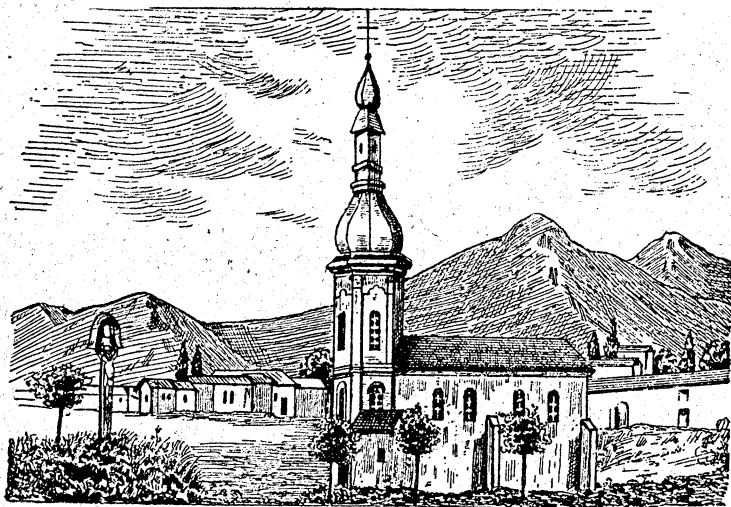
Zo školy chodíme často do kostola. Kostol je dom Boží. V kostole je ešte krásnejšie, nežli vo škole.

V kostole sú oltáre. Na oltároch vidno svätý kríž a sviece. Pri oltári slúžieva kňaz svätú omšu. V kostole je aj kazateľna. S tej kňaz kázeň držiava.

Do kostola sa zvonieva. Potom sa ta ľudia schádzajú. Kľačia na kolenách a modlia sa k Pánu Bohu.

V kostole prítomný je vždy na oltári JEŽIŠ KRISTUS. Preto horí pred ním večné svetlo. Preto držia sa ľudia v kostole tak ticho a pobožne.

14. Deti a kostol.



Deti. Kostolíčku milý, nač Ťa vystavili?
 Načo ti vežička, čo čnie do nebička?
 Načo zvonky hlučné, na široko zvučné?
 Načo organ krásny, silno-milohlasný?
 Nač tolké svietelka, čo hotuje včielka?
 Nač kahančok jarý, čo dňom, nocou žiari?
 Nač tie šaty zlaté, kvietkami posiate?
 Načo tie kamžičky, zvončeky, konvičky?
 Načo tolká krása, čo sa len tak jasá?

Kostol. Nato mňa murári, nato vystavili,
 by ste, dietky milé, tu zvlášť Boha ctily.
 Nato sa mi veža k nebesiam povznáša,
 by ukazovala, tam že vlasť je vaša.
 Nato sú mi zvony, abych vás svolával
 k službám Božím a znak k modleniu vám
 dával.

Nato mňa tak krásne, milo pristrojili,
organom, svetlami, lampou ozdobili;
nato tak velebné zvuky vo mne znejú,
kríže, sochy, rúcha v zlate sa mi skvejú;
lebo vo mne ten náš milý JEŽIŠ býva,
s božskou slávou sa on v svätostánku skrýva;
tou mojou okrasou vás on k sebe láka,
s dychtivosťou na vás vždycky on tu čaká.
Preto, dietky milé, nikdy nemeškajte,
lež keď vám zazvoním, hneď ku mne spiechajte,
a zbožne sa držte vo svätyni mojej:
len tak vždy budete v láske Ježišovej!

15. Dobré dieťa v kostole.

Mariška rada chodíu do kostola. V kostole držala sa vždy ticho a slušne. Jako malý anjelik, klačovala tam pred oltárom. Ruky mávala pobožne sopjaté. Nikam sa neobzerala. Pekne spievala, alebo modlila sa vrúčne zo svojej modlitebnej knižočky. Ďakovala Pánu Bohu za všetko to dobré, čo od neho dostávala. Prosievala Pána Boha, aby jej drahých rodičov ešte dlho živil a zdravých zachovával. Ona modlievala sa aj za svojich bratov a sestričky a za iných ľudí. Pritom sľubovala Pánu Bohu, že chce byť vždy nábožnou. I prosievala ho, aby ju vždy rád mal, aby jej bol vždy láskavým Otcom na nebi. Mariška sa dobre modlievala.

Aj pod kázňou držala sa ona vždy ticho. Pozorne poslúchala všetko, čo kňaz hovoril. Keď sa jej rodičia potom doma pýtali: čo si z toho zapamätovala, ona im vedela vždy mnoho povedať. Mariška bola pobožná.

Kto sa dobre modlí, ten aj dobre žije. To sa ukazovalo aj na Mariške. Mariška bola dobrým dieťaťom nielen

v kostole, lež aj doma, vo škole, na ulici a všade. Ona mala vždy v pamäti tých päť P: pobožná, poslušná, pozorná, pilná a prívetivá. Za to ju mali všetci veľmi radi. Rodičia mali z nej veľké potešenie.

16. Pán Ježiš.



Pán Ježiš rád mával dobré, mravné dietky; lebo v nich vídaval krásne jarné kvietky. Často im žehnával, by také zostaly; k nebu ukazoval, by sa tam dostaly.

Koho náš milý Pán Ježiš miluje, ten nech sa veselí, ten nech sa raduje.

**Ó, Ježišu náš,
ráč milovať nás!**

**My vždy poslúchneme hlasu tvojho,
len nás tiež požehnaj s trónu svojho!**

17. Hádanka.

Ťažké srdce v tele nosím, ktorým Boha vzývam,
 prosím. Rád sa húpavam, ľudí svolávam. Nebezpečie
 oznamujem. Koľko hodín? ohlašujem.

a	á	ä	b	c	č	d	ď	dz	dž	e	é	f	g	h
a	á	ä	b	c	č	d	ď	dz	dž	e	é	f	g	h
ch	i	í	j	k	l	ḷ	ḷ	m	n	ň	o	ó	ô	p (q)
ch	i	í	j	k	l	ḷ	ḷ	m	n	ň	o	ó	ô	p (q)
r	ř	s	š	t	ť	u	ú	v	(x)	y	ý	z	ž.	
r	ř	s	š	t	ť	u	ú	v	(x)	y	ý	z	ž.	
A	Á	Ä	B	C	Č	D	Ď	DZ	DŽ	E	É	F		
A	Á	Ä	B	C	Č	D	Ď	DZ	DŽ	E	É	F		
G	H	CH	I	Í	J	K	L	Ľ	Š	M	N	Ň		
G	H	CH	I	Í	J	K	L	Ľ	Š	M	N	Ň		
O	Ó	Ô	P	(Q)	R	Ř	S	Š	T	Ť	U	Ú		
O	Ó	Ô	P	(Q)	R	Ř	S	Š	T	Ť	U	Ú		
					V	(X)	Y	Ý	Z	Ž.				
					V	(X)	Y	Ý	Z	Ž.				

18. Dom.

Ludia bývajú v dome. Dom je príbytok ľudský.
 On ich chráni pred vetrom a dažďom, pred sparnom
 a zimou. Dom si ľudia stavajú alebo budujú; preto
 nazývame dom stavaním alebo budovou.

Na dome vidím zvonku steny a strechu. Steny stavajú sa z kamenia, z tehál, z dreva alebo aj z hlíny. Steny z kamenia a z tehál voláme múrmi. Na stenách alebo múroch stojí strecha. Strechu stavia tesár. Napred postaví krov z trámov; potom pribíja na ne laty; naposledy pokryje tieto šindelom. Domy pokrývajú sa aj škridlicou, slamou, trstinou a plechom. Nad strechou vypína sa komín čili dymník.

Medzi stenami sú izby (chyže). Niekde je v dome len jedna izba. Izba má štyri steny, podlahu a pövalu. V stenách sú dvere a obloky (okná). Dvermi vchádzame dnu do izby. Oblokami prichádza do izby svetlo. Proti zime chráni nás v izbe pec čili kachle. V izbe máme rozličné náradie: stôl, stoličky, postele, kasne, truhly, obrazy, zrkadlá.

V niektorej izbe držíme všeličo pre potravu. To je komora. Potrava pripravuje sa nám v kuchyni. V kuchyni robí sa oheň na ohnisku alebo sporisku.

Pod izbami je obyčajne pivnica. V pivnici držiava sa víno, zemiaky, kapusta.

19. Dieťa a kameň.

Na streche vrabec čiriká; Miško, stonoha veľiká, bystrým okom naňho, mihne a potišku kameň zdvihne. — Hodil, ale jako hodil? — Vrabec fránk! — on zle pochodil: skala netrafila vrabca, lež samopašného chlapca. Lebo keď so strechy skočila, docela mu hlavu prebila.

20. Hádaj, čo som ja?

Štyri mám nohy a štyri rohy. Nekráčan nobami; nekoľem rohami. Čo na mňa naložíš, to musím niest. Ty zo mňa žiješ a mne nedáš ješť.

21. Hovor pravdu.

Karolko bavil sa pri okne. Znáhla rozbil z neopozornosti jednu tablu na ňom. Nik to nevidel, lebo bol sám v izbe. Tu vstúpi otec do izby. Hneď zazre tú rozbitú tablu. »Kto to rozbil?« pýta sa otec prísno. Karolko bál sa síce trestu. Ale on predsa netajil. Karolko si luhanie ošklivil; on vždy pravdu hovoril. Priznal sa on i včul' hneď ku svojej vine. To mu vyšlo na dobré. Otec odpustil Karolkovi, preto že vyznal pravdu.

22. Doma.

Ja znám viacej domov. Ale len o jednom dome hovorím, že som v ňom doma. To je ten dom, kde bývam s tatičkom a mamičkou. Tatičko a mamička spolu sú mi rodičia. Dom rodičov mojich je mi dom rodičovský.

Doma v dome rodičovskom bývam najviac. Tu aj jedávam a spávam. Tu dostávam všetko, čo potrebujem. Moji rodičia mi to všetko dávajú. Oni ma majú tak radi. I ja chcem ich vždy rád mať a poslúchať.

Doma bývajú so mnou aj moji bratia a sestry. My spolu sme dietky svojich rodičov. My sa radi máme vospolok.

Všade dobre, doma najlepšie.

23. Rodina.

Otec, matka a dietky sú spolu jedna rodina. Otec je hlava rodiny: on rozkazuje v rodine.

Niekde žijú s rodičmi a dieťkami ešte i starý otec a stará matka, a iní príbuzní. Starí rodičia a príbuzní patria tiež k rodine.

Starý otec a stará matka mnoho sa natrápili na svoje dieťky, aj na svojich vnukov a vnučky. Preto majú ich tieto milovať a, ctíť.

Niektoré dieťa nemá matku alebo otca, lebo mu odumreli. Niektorému dieťaťu odumrel i otec i matka. To sú úbohé siroty. O siroty starajú sa iní dobrí ľudia. Pán Boh ich neopustí. Siroty máme lutovať a potešovať.

24. Dobré si to zapamätaj!

Doma sa vždy pekne chovaj. Čo ti mamka povie, konaj. Aj otcove prikázania vykonávaj bez meškania. „Prečo? načo?“ sa nepýtaj: dobre ti chcú, len poslúchaj!

25. Dieťa a rodičia.

Keď sa dieťa narodí, je ono ešte maľučké. Nevládze ešte ani stáť, ani chodiť; nezná ešte samo ani jesť, ani piť. Maľučké dieťa je veľmi slabé a nevládne.

Boh ho ale rád má a dal mu preto rodičov. Rodičia starajú sa o dieťa svoje. Matka nosí ho na rukách. Učí ho sedieť, stáť, behať a hovoriť. Rodičia strážia nad dieťaťom svojím, aby sa mu nič nestalo. Odstraňujú všetko, čo by mu škodiť mohlo.

Rodičia dávajú dieťaťu všetko, čo len potrebuje. Oni ho živia, oni mu dávajú jesť a piť; oni

ho šatia; oni prituľujú ho do svojej chyže; oni ukladajú ho do postielky; oni dávajú pozor na jeho zdravie. Dieťa samo by si to všetko nijak nemohlo zaopatrovať. Ono by muselo hladom a zimou zahynúť, keby nemalo drahých rodičov..

Rodičia ďalej učia dieťa svoje Pána Boha poznávať. Učia ho modliť sa. Povedia mu, čo je dobré, čo je zlé; čo má robiť a čo nie.

Keď už trochu odrastie, posielajú rodičia dieťa do kostola a do školy. Tu učí sa dieťa vždy lepšie poznávať a milovať Pána Boha a Ježiša Krista. Tu učí sa čítať, písať, počtovať a náležite hovoriť. Tak sa stáva dieťa pobožným, rozumným a dobrým. Rodičia vychovávajú takto dieťa svoje, aby bolo z neho milé dieťa Božie.

Rodičia musia pre dieťa svoje mnoho pracovať a trápiť sa. Lež oni radi pracujú, radi sa namáhajú preň; — len nech ich aj ono rado má a poslúcha!

A či by dobré dieťa mohlo ináč robiť!

26. **Mám rodičov!**

Ó, jak sa radujem a Bohu ďakujem, že dobrí rodičia od mladi ma cvičia; vedú ku mravnosti a Božej známosti!

Pritom, čo mi treba, mám šatky, mám chleba, mám klobúk, čižmičky, do školy knižtičky.

O, rodičia moji, pri vás si v pokoji žijem bez starosti dni svojej mladosti!

Budem vás poslúchať, chcem vám byť po vôli; chcem, že by ste so mnou vždy spokojní boli!

27. Porekadlo.

Dieťa špiní, dere; matka šije, pere.

28. Láska detinská.

Jedna matka ležela chorá. Trpela veľké bolesti. Všetky dietky v dome boly smutné a zarmútené. Odrastlejšie si často pokrľakly a modlili sa, aby im dobrý Pán Boh drahú mamku uzdraviť ráčil.

Najmenšie dieťa stávalo skoro po celý deň pri maminkinom lôžku. Neustále sa pýtalo, keď y bude zase zdravá, kedy zase hore vstane.

Raz videlo ono pri posteli maminkinej jednu skleničku. I pýtalo sa: »Maminka, čo je to v tej skleničke?« Matka odpovedala: »Milé dieťa, to je niečo veľmi horkého; a ja ťo predsa musím piť, abych vyzdravela.« — »Keď je to tak horké« — povie dobré dieťa — »daj to, mamička moja, mne, ja to vypijem za teba, abys' bola zdravá.«

Keď to matka počula, potešilo ju to veľmi. Jej bolesti sa uľavily, keď videla, jak vrúcne ju dietky milujú.

Keď dieťa rodičov úprimne miluje,
úľavu v trápeniach im tak poskytuje.

29. Jožko.

Jožko rozhneval raz matku; šiel pred bránu v svojom zmätku. Tam si vtáčik poskakoval a takto si prespevoval: „Chlapče zlý, chlapče zlý! veru sa len styd'! Chytro bež, chytro bež matku odprosiť!“ — Jožko nás sa spevu zlakol; i hneď k mamke šiel a klakol; za odpustenie ju prosil, slzami jej ruku zrosil.

30. Úprimný dar.

Matka päťročného Janka bola chorá. Von z domu vychádzať nemohla. Včas ráno zavolala svojho synka a povedala mu: »Janíčko! vezmi tu tento košík jabĺček; choď s ním ku starej mamuške; podaj jej ho a povedz, že si jej to ku dnešným meninám doniesol. Toto jablčko ale zjedz si ty na snieďanie.« A tu podala mu utešené červené jablčko.

Janík pobozkal mamke ruku, vzal košík, vložil si jablko do kapsy a odišiel s dievkou ku starej mamke. »Stará mamička, stará mamička! — volal vo dverách — prajem ti šťastlivé meniny!« I podal jej košík s ovocím a rieknuť: »To od mamy.« Potom vyňal nespoko svoje jablčko z kapsy a a dodal: »A toto od Janíčka!«

31. Jako to možno.

Dva otcovia a dva synovia šli na lov a zastrelili troch zajacov. Keď sa potom delili, dostal každý jedného.

32. Dobré dietky.

Ludko dostal raz od svojho strýka utešené jablko. Plný radosti bežal s ním domov a ukázal ho milej svojej sestre Aničke. I tešili sa spolu nad krásnym tým darom. Potom vzal Ludko nožík, rozkrojil jablko na dvoje a dal jednu polovičku Aničke. Tá však nechcela to prijať a riekla: »Ach, Ludko môj; podrž si len celé to jablčko. Čože bych ti ja za to dala? Veď ja teraz nič nemám!« Ludko ale odvetil: »Nieže, Anička! veď ti ja tú

polovičku nedávam preto, abys' mi ty zase niečo za ňu dala. Vtedy bych bol sebecký! Vezmi len a jedz! Ver mi, Anička, mne to jablčko sto ráz lepšie chutná, keď aj ty budeš jesť so mnou.«

**Bratov a sestričky stále v láske majme:
čo nám je príjemné, radí aj im prajme!**

33. Bratrík v nebi.

*Mal som ja bračeka, ale je už v nebi; tam s anjelmi
Boha chváli a velebí.*

*Keď sa dobre chovám, o ňom sa mi sníva, a rád som,
že aspoň vo sne so mnou býva.*

*Rád som, ale radšej tisíc rázy budem, keď bračeka
svojho v nebi zas obejmem.*

34. Jaké má byť dobré dieťa doma?

Keď sa Milko ráno prebudí, neokúňa sa v posteli, lež ihneď rezko hore vstane. Prvé, na čo pomyslí, je Pán Boh. On si hneď povzdychne k nemu a ďakuje mu za dobrú noc.

Medzitým sa oblieka. To mu chytro ide, lebo má všetko na svojom mieste v poriadku. Potom umyje si čerstvou vodou ruky, tvár a hrdlo; vymyje si ústa a uši; učeše sa chytro, ale slušne; a dooblieka sa. Všetko na ňom je čisté; nič nenie na ňom roztrhaného a deravého.

Keď je už celkom pristrojený, hneď si pokľakne pred krížom alebo obrazom. Tu vykoná vrúcne a nábožne rannú svoju modlitbu.

Potom ide ku svojim rodičom. Povie pekne: »Pochválen Ježiš Kristus!« Pobožká im ruky a praje im »dobré ráno!« Aj bratov a sestričky si on tak pozdraví.

Nato zopakuje si svoje úlohy školské. Posnieda poriadne. Pobožk' rodičom ruku a berie sa do školy.

Keď príde zo školy, pozdraví zase tým pekným pozdravením katolíckým rodičov a iných domácich. Potom položí si knižky na obvyklé miesto do poriadku. Nenechá ich tam ale dlho ležať, lež — keď si trošičku vypočinul — berie ich zase: učí sa a robí si úlohy do školy.

35. Pokračovanie.

Milko rád poslúži doma svojim rodičom, keď mu po učení času zbýva. Keď ho niekam po niečo pošlú, on ta hneď ide, a potom príde čo najskôr nazpät' domov.

Keď sa rodičom niečo u neho neľubi, oni len mihnú, a Milko nechá to hneď tak.

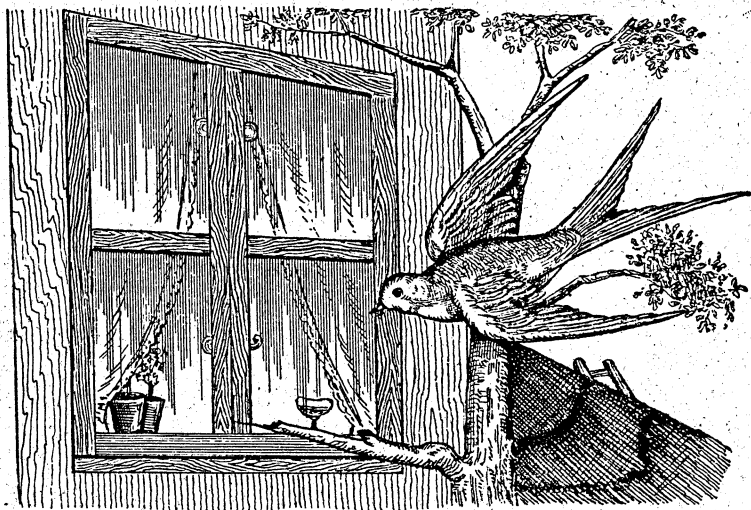
Pred jedením sa on vždy pekne pomodlí. K stolu sadá si až potom, keď si už starší sadli. Nič si nebere sám, lež všetko si pekne prosí. Vždycky ale čaká, pokým si starší naberú. On je vždy spokojný s tým, čo mu dajú. Milko nikdy nepovie: »To ja nechcem«, alebo: »To mi málo.« Keď jie, dáva dobrý pozor, aby nič nepolial a nezamazal. Jie pomaly a mierne. Po jedení sa zase pomodlí. Aj rodičom sa poďakuje. — Na maškrtenie a lakotenie Milko nikdy ani nepomyslí.

Na šaty si dáva všade dobrý pozor, aby si ich nepošpinil alebo nepodriapal. On vie, že šaty rodičov mnoho peňazí stoja.

Keď príde čas ku spaniu, to sa Milko hneď zase poberá pred kríž alebo obraz, a pomodlí sa pobožne. Potom sa vyzlečie, pokladie si šaty pekne na svoje miesto, pobožka rodičom ruku, povie im »dobrú noc!« a ľahne si.

Milko spí voždy pokojne a sladko, lebo pri ňom bedlia voždy strážni Anjeli Boží.

36. Jako lastovička Cyrilla budila?



Cyrille môj malý, čoš' taký ospalý? Hľa, ja som už dávno vstala, modlitbičky prespievala. A ty ešte spíš! Či sa nestydíš?

37. Ja tak; aj ty tak.

Rád sa myjem,
čisto si žijem;

čistota sluší
telu i duši.

Ráno si ja vykonávam zbožnú svoju modlitbičku; po nej mi tak dobre býva, tak voľno v mojom srdiečku.

Tatuškovi a maminke dávam slušné pozdravenie; viem, že od nich mi prichádza všetko možné dobrodenie.

Knihy, šaty v poriadku, v čistote si držím; preto každý rád ma má, trestu neutržím.

Zbožným, pilným, poslušným, čistotným chcem vždy byť; pokiaľ mi Boh na tomto krásnom svete dá žiť.

S poslušnými deťmi len spoločenstvo mávam; rozpustilcom vyhýbam, s tými sa nehrávam.

38. Nelakoť.

Ľudmila uzrela tanier na peci. Vyliezla na stoličku. I zdalo sa jej, že je na tanieri cukor posypaný. Už to chcela okúsiť. Zrazu prišlo jej na um, čo jej mamka hovorievala: Nelakoť! I netkla sa taniera, lež odstavila chytro stoličku a dala sa zase do svojej práce.

Tu príde matka domov. Ľudmila pýta sa jej hnedky: „Maminka, čo je to tam na' peci? — To je otrava na myši“, odpovedala matka. „Otec schválne položil ten tanier tak vysoko, abys' to nehla; lebo jak by si z toho jedla, to bys' umrela“

Ľudmila sa prelakla. I priznala sa, čo chcela urobiť.

Čo by sa bolo stalo Ľudmile, keby bola bývala akotnou?

39. Jako uspáva mamka malého Miška.

Niekedy takto: *Hajaj, dieta, Anjel Boží chráni teba v malom loži; na oblohe hviezdičky svieta ti do izbičky; zaspí, zavri očička, s neba padá rosička.*

Inokedy zas takto: *Spi, dieťaťko moje, zažmúr očko svoje. Pán Boh bude s tebou spať, Anjeli ta kolísať; spi, dieťaťko, spi!*

40. Dvor a domáce zvieratá.



V dome mávajú ľudia i zvieratá. Psa a mačku vídam často v izbe. Pes stráži dom. Mačka chytá škodné myši.

Pri dome je dvor. Dvor je obyčajne plotom ohradený. Do dvora vedie brána alebo vráta. Na dvore sú stajne čili maštale. V stajniach bývajú kone, voly, kravy, ovce a kozy. Kôň ťahá voz a pluh. Vôl sa tiež zapriaha do voza alebo do pluha. Krava, koza a ovca dávajú nám mlieko, maslo a syr.

Pri maštaliach je chliev. V chlieve sú ošípané čili svine. Svine sa kŕmia na slaninu a mäso.

Ďalej na dvore je šopa (vozáreň), kôľňa) pre vozy, pluhy, brány atď. Na zadku vo dvore, po šope a

pri humne behajú kury; kačky, husy. V holubníku držia sa holuby. Kury, kačky, husy, holuby voláme hydrom. Hyd nám znáša vajcia a dáva chutnú pečenku.

Pes, mačka, kôň, vól, krava, ovca, koza, sviňa, kury, kačky, husy a holuby sú domáce zvieratá.

Kôň beží. Holub lieta. Kačka pláva. Zvieratá môžu sa s miesta na miesto svobodne pohybovať.

Či aj stromy?

XO 41. Chlapec a pes.

Starý Dunčo na retaxi, jakonáhle koho čuje, že sa k nemu približuje, veľký jazyk vyplazi; okálami iskry krese, a hrozným hlasom zabrese.

Janik chlapec rozpustený; prostopašný a šialený; často drážil psa starého, na retaxi lapeného; hádzal skalami do neho, striekal vodu na psa stého. XO

Dunčo vrčí, a len sedí. Raz sa ate
rozpajedi: skočí, retaz sa pretiahne, a pes
na chlapca sa vrhne.

Kričí tu Janík o ratu, volá matku,
volá tatu. Ate darmo: pes pluhavý
chlapca drhne a radlávi.

Smutne zvoný vyzváňaly,
keď Jánka **pochovávali**.

42. Mačiatka.

Mačiatka, včul vám meno dám, tak jak vás podľa
vtipu znám. Ty mi budeš Hodvábnica, a ty druhá Chrá-
pavica, a ty tretia Chytalka, a ty štvrtá Mlsalka.

Čomu sa mačiatka naučily, to jako mačky vždy tiež
robily. V lone sedávala Hodvábnica, na peci chrápala
Chrápavica. Chytalka myši chytala. Mlsalka misky lízala.

43. Čo je to?

1. Štyri kúty, dva vrzgúty, na prostriedku cupy-lupy.
2. Štyria bratia na veky sa doháňajú, a nikdy sa nedohonia.



44. Krava.

Krava má telo trochu nemotorné, čelo široké, oči veľké a mutné. Na hlave sedia jej dva zohnuté rohy. Nohy má krátke a silné. Krava živí sa trávou, senom, ďatelinou, pomyjami atď.

Krava je veľmi užitočné zviera. Veď všetci vieme, že nám chlieb a zemiaky s maslom o moc lepšie chutnajú, nežli bez neho. A kto pije rád kávu bez mlieka? A maminka hovorí, že koláče preto nám tak dobre chutnajú, lebo — vraj — dala do cesta mlieka a masla. A jak dobre chutí hovädzia alebo teľacia pečienka! Koža z kravy a z teľaťa vyrába sa na remeň, aby sme nemuseli bosí chodiť, tak jako husy.

45. Kôň a vrabec.

Vrabec: *Koníčku, čo toho v opálke máš! asnáď len z toho aj mne niečo dáš? snáď len mi prepustíš zrníčko, dve; veď, ti tým tak mnoho neubudne.*

Koník: *No len sa, vrabček môj, len sa pohost; obidva budeme mať toho dost.*

Že mu tak koníček toho doprial, i sám, i vrabec sa dobre našral.

Tu prišlo horúce leto ku nim a hrozné hajno múch prilietlo s ním. Lež vrabec na stá ich tu pochytal: koníček trápenia od nich nemal,

46. Kubík a ovečka.

Kubík mal veľmi peknú ovečku. Mala vlnu bielu jako sňah. Akonáhle Kubík ráno vstal, pristrojil sa

a pomodlil: zašiel ihneď do stájenky pozrieť na svoju ovečku. Podal jej trávy, sena alebo chlebička. Oj, jak radostne poskakovala si vďačná ovečka, keď videla svojho Kubíka. Lízala mu rúčky, a tešila sa, že je Kubík pri nej. — Najradšej bavieval sa Kubík so svojou ovečkou po škole, keď sa už všetko naučil.

Tu ale prišla strihačka oviec. Aj Kubíkova ovečka musela ísť strihačovi pod ruku. Oj, jako narieka tu Kubík! Žaluje sa maminke: „Ach, maminka, nedajte tak mučiť tieto úbožiatka!“ — „Neboj sa, Kubík môj,“ odvetí matka. „Veď to Pán Boh tak ustanovil, aby sa ľudia vlnou zaodievat mohli.“ — „Nuž ale,“ povie zase Kubík, „teraz bude úbohým ovečkám zima.“ — „Oj, nie“, odpovie matka. „Pán Boh dáva človekovi teplý odev, a ostrihanej ovci teplého slniečka, aby jej zase nová vlna narástla.“

47. Hádanky.

1. Nohy má lopaty, zobák má rohatý, páperové šaty. Vo vode sa mága*) a hovorí gágá. Čo je to?
2. Kto nedáva nikdy dolu hrebeň s hlavy?
3. Prečo zažmúri kohút oči, keď kikiríka?

48. Holubička.

Dietky. Holubičko na streche, čo tam sama sadáš, čo si jako ostatné zrnečka nehľadáš?

Holubička. Nemôžem, ach, nemôžem, ani na bydielko! Poranil mi chlapec zlý kameňom krýdelko. — O seba bych

*) mácha, pláka sa.

nedbala, lež moje mláďatka . . . hlad majú — ja nemôžem — ó, tie ubožiatka!

Dietky. Nemôže, ach, nemôže, ani na bydielko!
Poranil jej chlapec zlý kameňom krýdelko.

49. Hlasy hydu.

Kohút kikiríka. Sliepka kodkodáka. Kura krákorí. Moriak hudruje. Kačka kácha. Hus gága (gagoce). Holub vrká. Hrdlička hrkáta.

50. Záhrada.



Za dvorom je záhrada. V záhrade býva tak pekne. Tam sa ja rád bavievam. Často bývam tam aj so sestričkou, mamičkou a tatíčkom.

Sestrička má tam svoju hriadočku. V nej pestuje si utešené ružičky, tulipány, fialky, rezedku a iné pestré a voňavé kvetinky. Ó, s jakou

chufou si ich ona sadí, okopáva a pleje! Keď nechce pršať, nosí si vodu vo kropenke a dáva smädným kvietkam piť. Pri tom jej aj ja neraz pomáham.

Mamička má v záhradke viacej hriadočiek. Tam si ona pestuje šalát, fazulu, cibulu, petržlen, uhorky a iné zeleniny.

Zarovno s plotami tiahnu sa v pekných riadkoch jablone, hrušky, slivy, višne a iné stromy, čo z nich chutné ovocie jedáme. Sú to ovocné stromy. O tie stará sa najviac tatičko.

Keď vyrostem, zariadim si i ja peknú záhradku. Budem si tam pilne dochovávať rozličné ovocné stromky. Aj kvetiny si budem pestovať. A potom zavďačím sa neraz mamičke a sestričke vonnou kytkou, tatuškovi ale sladkými čerešňami.

51 Dievča a lalija.

Lalija, ty si môj kvietok premilený, že mi tak vyzeráš pekne obielený. Či to dážd, či to prach, ty nič nedbáš na to; ty na veky stojíš čistá jako zlato! ×

Oj, krásna, prekrásna, bielučká lalija, tebe chcem, tebe chcem podobná byť i ja. Keď budem čistotná, čistotná jako ty, viac mi to bude stáť nad všetky blyskoty.

52. Ku včeličke.

Kto ti povedá, malá včelinka,

že ti tu kvitne medná kvetinka!

Kto ti kališky na nej chystáva,

kto štiavu sladkú do nich ti dáva?

Vieš kto tak, včielko, myslí na teba? —

Láskavý Tvorca zeme i neba!

53. Nezrelé ovocie.

Vojtech veľmi rád jedol ovocinu. Deň po dni dostával od mamky do vôle sliviek, hrušiek alebo jablk. On ale nebol s tým spokojný. Často vkrádal sa do záhrady, sbieral si padlé jablká, slivy a hrušky a dychtively ich jedol.

Rodičia jeho o tom nevedeli. — Zrazu ochorel. Starostliví rodičia zavolali hneď lekára. Tomuto vyznal Vojtech, že jedol grmany.*) Len to, že sa tak úprimne priznal, ochránilo ho pred nebezpečenstvom smrti. Múdry lekár ho vyliečil.

Vojtech ale musel za viac týždňov v posteli ležať a veľké bolesti znášať. Tu si on pevne zaumienil, že nikdy viacej nebude jesť ovocia bez dovolenia rodičov.

54. Chlapci a vtáčky.



„Podte, chlapci — zvolal Miško — nechajte tie hračky. Ukážem vám jedno hniezdo, vyberieme vtáčky.“

*) hnilé, pokazené slivy.

Dopočul to starý vtáček, a bol veľmi smutný: „Nechajte mi moje mladé, nebuďte ukrutní!“

Ale samopašní chlapci nič na to nedbali; ta sa oni hore stromom ku hniezdu driapali.

V tom keď už pri vtáčkoch boli, konár sa odlomil, a ten, ktorý druhých zväbil, tresk! — nohu si zlomil.

55. Hádanky.

Z jari ti dávam potešenie a v lete zase občerstvenie, na jaseň pochúťku, v zime teplo v kútku.

Nemecké písmeny.

Malá abeceda.

a	á	ä	b	c	č	d	đ	dz	dž	e	é	f	g	h
a	á	ä	b	c	č	d	đ	dz	dž	e	é	f	g	h
ch	i	í	j	k	l	l	l	m	n	ň	o	ó	ô	p (q)
ch	i	í	j	k	l	l	l	m	n	ň	o	ó	ô	p (q)
r	ř	š(ſ)	š(ſſ)	t	ť	u	ú	v	(x)	y	ý	z	ž	
r	ř	s	š	t	ť	u	ú	v	(x)	y	ý	z	ž	

1. il, bôl, bol, bil, úl, on, oni, bili, nono! bime! moľ, lom, moc, cín, čin, čiň, líce, noc, ľubo, nebe, ten, tón, biť, čelo, telo, ceň! meť! roň! neraň!

2. leto, milé, lubé, more, čire, býl, rýl, myt, čuf, pit, pot, lep, lipy, mýto, pýtel, oje, boj, loj, rýf, fúru, húf, puf, hop, nohy, roh, čihý!

3. chór, chýr, čuch, cech, plech, mlč! hrčí, frčí, húf, roj, hnoj, bôty, pero, jaro, ráf, tela, cena, ryba, dom, dych, das.

4. fara, háda, býf, fôl, fád, duby, potof, ňaña, reč, rieka, gula, gamba, gróf, wef, fáwa, div, ciewa, wôz, nôž, foza, weža, wrchy.

5. žid, zem, fowác, nos, fos, foma, ffath, muž, hus, huš, čiassa, haluz, myš, wec, foftol, duſſa, poftel, wážky, gáfor, woda, ſſija, žiwot.

6. ſſuch, zajac, flinta, buch, náš, ſſafár, čas, hlas, ſila, ciſár, ruža, ſady, ſyn, leš, peš, peleš, ſtrýchš, hádž! ſádž! medza, ſadza.

Velká abeceda.

U	Ú	Ů	B	C	Č	D	Ď	Dz	Dž	E	É
A	Á	Ä	B	C	Č	D	Ď	Dz	Dž	E	É
F	G	H	Ch	I	Í	J	K	L	L	Í	M
F	G	H	Ch	I	Í	J	K	L	L	Í	M
N	Ñ	O	Ó	Ô	P	(Q)	R	Ř	S	Š	T
N	Ñ	O	Ó	Ô	P	(Q)	R	Ř	S	Š	T
	Š	U	Ú	W	(X)	Y	Ý	Z	Ž		
	Š	U	Ú	V	(X)	Y	Ý	Z	Ž		

1. Ucho. Rudolf. Andrej. Uſta. Dom. Datel. Roſ. Dzierzon. Džawot. Dtec. Ján. Imrich. Dáwid. Bohuš. Tomáš. Boh. Tarcha. Pán. Turek.

2. Cyrill. Josef. Deň. Chrt. Eva. Karol. Pápež. Čas. Rim. Jftra. Leto. Ludovít. Baňa. Trencsén. Čin. Nebe. Noc. Naňa. Med.

3. Chlieb. Dcot. Mäso. Fraňo. Gabriel. Mlieko. Das. Kalich. Hawran. Nitra. Hollý. Moyses. Kriváň. Sládkovič. Fatra. Šafárik. Palárik. Svätý Wojtech. Svätý Štefan. Zachariáš.

4. Bzolna. Nagybombat. Bektercze. Kormöczbánya. Eftergom. Budapest. Garam. Kózsahegy. Gömör. Spolh. Vág. Horvát. Eduard. Cilka. Csejte. Duna. Tíša. Sofia. Bólyom.

5. Wlk. Medwed. Rířka. Ryba. Pes. Chruřt. Lev. Tyger. Dřa. Swiňa. Hyd. Bajac. Žužala. Škrowánoř. Čerwiř. Kanárik. Jazwec. Drozd. Tchor. Žaba. Čawa. Baránoř. Netopier. Egřeř. Fazula. Wika. Česnař. Gáfor.

6. SMĀD. DČĚNA. WČĚA. AČŇ. WŇČDA. XČNČČ (AČĚNČČČ). MŇDWD. DŇM. ČDN. ČUŠNČN (AČŠNČN).

56. Dedina — mesto.

Ľudia potrebujú jeden druhého. Musia si jeden druhému pomáhať. Preto bývajú spolu: w dedinách alebo mestách.

W dedine a w meste je wela domow pohromade. Medzi domami sú ulice. Ulicou ide cesta. Cestou chodia ľudia a wozy. Na ulici, pri ceste bývajú studne. Zo studne berú si ľudia wodu. — Eť, čo w dedine alebo w meste najbližšie jeden ku druhému bývajú, menujú sa susedmi.

Ľudia w dedinách a mestách majú rozličné zamestnanie. Niektorí obrábajú role a chowajú si dobytok: krawy, owce atď. To sú roľníci. — Iní stawajú domy, zhotowujú šfaty, obuw, izbenné a hospodárske náradia atď. To sú remeselníci. Menuj rozličných remeselníkw! Powedz,

jaľe ktorý nástroje potrebuje. — Tni zase skupujú z cudzích miest ľávu, cukor, korenie, sol, ľúľno, ihľy a iny towar; a predávajú ho potom ľudom podrobne. To sú kupci. — A čím sa zamestnávajú ľňazia, učitelia, ľekári, ľekárnici, úradníci, prawotári, zeme-merači, wojaci?

57. Pokračovanie.

W dedine býwajú zwäčšsa roľníci. Tí wolajú sa aj sedľiakmi. Ich domy sú malé, často len z hľiny a drewa wystawené a ľlamou pokryté. Za domami stoja záhrady, humná, často aj role. Spomedzi domow wyniká w dedine šľkola. W mnohých dedinách wypína sa ľkostol nad wšľetky ostatné budowry so swojou wežou. Pri ľkostole je fara. — Won za dedinou je cintorín čili hřobitow. Načo?

W meste sú domy wäčšsie a krásnejšie, nežli na dedine. Sú zwäčšsa murowané, šľřidlicou alebo šľřindelom pokryté, a stoja husto jeden popri druhom w peľnom rade. Uľice sú rowné a obyčajne kamením dláždene. Najšľřieššia ulica wolá sa námestím alebo ryľkom. Na ryľku schádza sa w niektoré dni mnoho ľudí, ktorí wšľelico predávajú. Držia sa to wľedy trhy alebo jarmoky. — W meste je wiac takých domow, čo celému mestu patria. To sú mestšľké budowry, jako: šľřkoly, radnica, pošľa, nemocnice (šľřpitále) a m. i. — Dbywatelia mesta nazývajú sa meškanmi. W meste býwajú najwiac remeselníci, kupci, ľekári, ľekárnici hostinšľti, úradníci.

Malé mesto woláme mestečkom. — Každé mesto, mestečko a dedina má svoje meno.

W meste je život o wela čulejšľi, nežli w dedine.

Dedin je mnoho wiacej, nežli miest.

58. Stvoritel.

**Pán Boh stvoril nebe i zem. On je sweta pán,
On nás swojou mocnou rukou poľehnaj a chráň!**

59. Jurko, čo sa rád vozieva.

Jurko, ten sa rád vozieva; z toho nemal byť len pán; kde len čuje voz zahrmeť, beží sa ulepiť naň.

Nič on nedbá, čo sa mu aj neraz bičom dostane, len si on môže dohoniť, či to vozíť, či šane.

Raz to ale naučilo všfetečného výštoka, keď ho bičom tak zaciachli, že hneď zostal bez oľa.

Od tých čias s tým jedným okom, kde len kolmeť chodiava, všfete wravia: „To ten Jurko, čo sa tak rád vozieva.“

60. Čo povedali chlapci na ulici Štefanovi Zvadoňovi, keď chcel, aby ho prijali medzi seba do hry.

Preč, ty Stefo Zvadoňových, už sa dobre známe, takých wtákov, jako si ty, do hry neprimame; kto sa chce hrať, ten sa musí pekne snássať vedieť; a kto newie len hru kaziť, môže doma sedieť.

61. Buď zdvorilý a úslužný.

Pocestný išiel dedinou. Na ceste hralo sa tam wiacej chlapcov. Keď pocestný k nim prišiel, wstúpili sa mu chlapci na pravo i na ľawo, dali si čiapočky dolu a pozdrowili ho pekne. Pocestný pozdrowil ich tiež príwetive. Potom sa ich pýtal: „Kde sa tu ide najkratším chodníkom do mesta M.?" Chlapci mu howorili: „Tadeto na pravo!“ Cyrko ale riekol: „Podte, pane, so mn u; ja wám to ukážem, aby ste nezablúdili.“ I šiel s pocestným až za dedinu a dowiedol ho až na ten chodník.

Chlapci boli zdworilí Cyrko ale bol aj úslužný. Prečo?

62. Pošta.

(Spieva sa dla známej poštárskej nóty.)

**Trúbi, trúbi veselý poštárik,
trúbi, trúbi, už ide k nám.
Má vrané koníky, dva predné broníky:
veze, veze moc listov k nám.**

63. Hádaj.

1. Ktorý vták má na fonci abecedu?
2. Jať si zjedol od p príliš mnoho potravny, pána f požiadať, nech ti on to napraví.

64. Pole.

Za dedinou alebo mestom je pole. Na poli je mnoho rolí. Medzi roľami sú medze. Sem i tam po poli sú cesty, cestičky, chodníky, potôčky atď.

Na roli pracuje roľník. Roľník na roli ore, seje, sadí, bráni; on tak roľu obrábä. Potom úfa hojnú úrodu. Od koho? — Pán Boh sosiela na roľu rosu, dážd, slnko. Len tak môže semeno výnst, rásť a dozreť.

Na poli rodí sa pšenica (žito), raž, jačmeň, ovos a iné zbožie (obilie); potom tiež zemiaky, ľan, hrach, šošovica. Čo ešte?

Zo pšenice robia sa žemle a koláče. Z raži robí sa chlieb. Z jačmeňa robia sa krúpy. Ovsík chutná koňovi. Z ľanu a konopí robí sa plátno. Načo? atď.

Niekde sú na poli aj vinice. Tie sú obyčajne na vrškoch. Vo viniciach čili vínogradoch sadia sa vínne kmeny. Na tých rastú hrozná. Z hroziem robí sa víno.

selou pieseňkou chválu Bohu vzdáva. — Či ja chcem
tiež ráno včasne vstávať hore, chváliť Pána Boha,
keď zasvitnú zore?

66. Sinokvet (charpa).

*Sinokvet, sinokvet, moje potešenie; nad teba kvetinky
v štirom poli nenie.*

*Ty si kvietok prostý, tys' vzor úprimnosti, teba
nepremôžu iných kvietkov cnosti.*

*Nad teba kvetinky v štirom poli nenie, sinokvet,
sinokvet, moje potešenie!*

67. Hádanky.

1. Dstře a končité drápy mám, po poli tancujem sem
a tam, najviacej z jara a na podzim, keď pole po-
fiato obilím. Zrnečka do zeme schovávam; pod štopu po-
tom sa ponáhľam.

2. Kedy beží zajac cez nesmierny počet dier?

68. Lúka.

Pri poliach bývajú aj lúky. Na lúke rastie tráva.
Keď tráva vyrastie, vychádzajú na lúku kosci a kosia
trávu kosami. Potom sa suší. Jako ju voláme, keď je
suchá? Kone, kravy, voly, ovce majú seno veľmi rady.

Na lúke rastú medzi trávou aj rozličné kvetiny:
biele, modré, červené, žlté atď.

Od trávy a kvetiniiek býva na lúke veľmi príjemná
vôňa.

Na lúkach poletúva mnoho pekných motýlkov a včeliek. Sadajú ony na kvetinky a sisajú z nich sladkú šťavu a prášok.

Niektoré lúky sa nekosia, lež honí sa na ne rozličný statok na pašu. To sú pasienky.

69. Hádaj!

Kde sa kosí seno?

70. Studienka.

Malý Andriš šiel raz polom na lúku ku košcom. Bolo veľmi horúco. Vica mu len tak horely a s čela kľal sa mu pot. S mal veľký smäd. Tu prišiel k jednej studienke. Zpopod skaly vymierala tam voda čistá jako sklo. Andriš lahnul si hneď ku žriedlu, aby sa z neho napil.

Práve wtedy šla tade z pola domow jedna stará žena. Widela ho tak veľmi rozhorúčeného. S napomínala ho: „Synku mój, nepi teraz z tej wody; veľmi si rozpálený; zasskodila by ti.“

Andriš ale sa na ňu ani len neobzrel. Nič nedbal na jej slová. Dychtíwe sa napil studenej vody.

Dneďho začne ho veľmi hlava boleť a w prsiach klať. — Doma ho museli dať hneď do postele. Tam ležal on potom za wiacej týždňow w nebezpečnej zimnici.

„Ach,“ stonal on neraz w boleštiach svojich, „kedy to bol wedel, že tá studnica taký jed w sebe má!“ Dtec jeho ale mu riekol: „Čistá studienka nenie wina na tvojej nemoci, lež tvoja neposlušnosť. Prečo si nepočúwal radu staršieho človeka?“

**Kto starších nepočúva,
trpko to neraz obanúva.**

71. Motýľček a včielky.

„Keby bolo pekne“, — tak motýľček rekne — „po líčke bych lietal, s kvietkami hru splietal.“

„A ja“, — včielka vetí — „keby pekne bolo, šla bych tam vo kvieti pracovať okolo.“

72. Svätójánske mušky.

Svätójánske mušky malé večer svieta k Božej chvále. — Matučké sú, krásne svieta: tak aj ty svieta, drahé dieťa. — Vár si malé, predsa len svieta k Božej chvále, newinný kvet.

73. Les.

Za poliami a lúkami zelená sa mnoho, mnoho stromov. To je les čili hora. V lese rastú duby, buky, smreký, jedle a iné lesné stromy. Lesné stromy rastú vysoko a husto jeden pri druhom. Najvyššie rastie dub.

A zkažeže dostávame najviac chutné jahody, maliny, čnčoriedky? — Tie tiež rastú v lese po zemi a na nízkych kríkoch čili na kroví.

Medzi stromami a kríkmi rastú rozmanité kvetiny. Utešené sú najmä biele, voňavé konvalinky. — Do hory chodia mnohí ľudia i na huby. Z tých sú ale mnohé jedovaté.

V lese žijú i mnohé zvieratá. Tam sa zdržuje zajac, srna, jelen, liška, wewerica. V niektorých horách nachádzajú sa i vlci a medvedi. Tieto lesné zvieratá nežijú tak ticho, krotko, jako domáce, lež divo. Preto menujeme ich aj divou zverou.

Na stromoch alebo vo krovinách budujú si vtáci svoje hniezda. Do hniezd kladú si vajička. Vtáci les veľmi ožívujú. Poletujú po konároch, sšveholia a spievajú.

W hore býva aj horár (poľsný). On dáva pozor na stromy a zverinu. On dáva stínať staré stromy pre drevo na kúrenie a pre tesára, stolára a iných remeselníkov. Horár chodí často po hore s puškou a psom. Postaví sa nekdže za strom a čiha na zajacow a srny. Keď potom dajednu dosť blízko uvidí, spustí kohútik — a paf! zvieratko leží mrtvé. Potom robí sa z neho chutná pečienka

74. Srnka a zajáček.

Srnka:

Dobrý deň zajáčku, jako sa máš?

S chutou-li trávkou si užlu tiháš?

Zajáček:

*S chutou ver, susedka, s chutou si jem,
podže tiež, pod so mnou rajest si sem!*

*Hoj ale, tamto hla horárov krok,
flintu si složil už; už bere brok.*

skryjem sa do lesa, do húštie preč!

Hop! srnka, so mnou aj ty ta uteč!

Srnka:

Este si trošičku tu pohryzem;

neboj sa: bystro ja utekat viem.

**Zajáček do lesa chytró beží;
pať! guľkou trafená srnka leží.**

75. Jedľa a breza.

Viacej dieťať rozprávalo sa raz o pekných stromoch. Pavlúš riekol: „Či viete, ktorý je najpeknjší strom na svete?“ Malá Gilka plieskala rúčkama a volala: „Dj, to je wianočný strom, čo nosiema tolko swetiel, stužtičiek, zlatých jabĺek, orieškov a rozličných utešsených hračiek.“ A wšetky ostatné dieťky priswiedčaly: „Áno, áno, najpeknjší strom je wianočný strom!“

Dalej pýtal sa Pavlúš: „A ktorý-že je najšľaredší strom?“ A zlý Šero chytró zwolal: „To je prúťový strom! to je breza, lebo z jej tonárikow robia sa prúťy.“

Dieťky sa smiaily. Dobre ony wedely, že Šerka matka neraz prúťom wyššwihá, keď nechce poslúchať.

76. Kto to?

Vážení pán *brum-brum-brum* vyhľadal si *sum-sum-sum*; chcel on dostať lahôdku, sladšiu nežli jahôdku. — *Pichy-pichy* vylietaly, aby hosta privítaly. *Brum-brum-brum* však dlho nečakal, do diery prerýchle zutekal.

77. Orišky na lúskanie.

1. Čo sú to za hody, ktoré sa nechystajú, lež rastú?
2. Kto spí a oči nezažmúri?
3. Čak ďaleko zabehne zajac do lesa?

78. Voda.

Voda vypláva zo zeme. Tak povstáva žriedlo čili prameň. Také žriedlo má studňa. Také žriedla sú aj studienky na poliach a pri lúkach. Najviac vody vydáva žriedlo v horách.

Voda zo žriedla tečie ďalej, a síce nadol. Tak povstáva potôček čili jarček. Potôček stáva sa vždy väčším, až je z neho potok. Koniecne stane sa potok tak veľkým, že ho už nemožno prebrodiť; wtedy je už z neho rieka.

Mnoho vody jesto aj v jazerách. To je stojatá voda. Najväčšia stojatá voda na zemi je more. Do mora wlewajú sa rieky.

Ke aj s neba prichádza nám voda. Tú wóláme dažďom. Dážď prší vo kvapkách. Niekdedy kvapky tieto zamrznú: potom padá ľadovec čili krúpy, w zime ale sneh.

W zime zamrzá aj ostatná voda na ľad.

79. Ešte o vode.

Vodou sa umývame. Vo vode sa kúpame. Voda nosí članky, plte a lode.

Vo vode žijú ryby, raky, žaby a mnoho iných zvierat.

Dažďová voda je veľmi potrebná, aby tráva, kvetiny a stromy rástť mohly.

Bez vody museli by ľudia pomreť. Aj zvieratá a rastliny musely by bez vody pohynúť. Boh dobrý nám ju ale dáva. Preto Ho máme aj za to chváliť a ďakovať Mu.

80. Malá a veľká rybka.

Drobná rybka si raz sťažovala, že je ona taká malá. Práve keď myšlienku mala takú, s veľkou rybou priplula do saku. Veľkú schytil rybár sakom z vody; malá umkla očkom, a pomyslela si: Bývajú časy, kde aj malosť k dobrému sa hodí.

81. Rybička.



W potoku plávala si sem i tam veselá rybka. Bola ešte malá, jako prst; mala šatky biele, jako striebro; dve očka jasné, jako kryštal, a bystrý chvostík.

Keď slniečko hodne pohrievalo, vychádzala rybička hore, tessila sa svojím šsatočkam a chytala si komárkom.

Lež keď prichádzali chlapeci so sáčkami, rybička chytró preč plávala a homorila k sebe: Nedám sa chytiť!

Naz ale prissiel ta jeden chlapec s dlhým vrútom. Posad a brehu. Roztvoril šstatulku, wyňal z nej čerwička, zawesil ho na nit a hodil do potoka.

Rybička priplávala ta. Sedna väčšia ryba ju napomína, aby nespala veľmi blízko. Ona ale nechcela poslúchnuť. „Veď si ja — riekla — čerwička len opozrem, či sa esšte trepoce.“ Dpozrela ho; bol on veľmi malučký a teufý; omlsala ho a — cut! už bola lapená.

Tak jej treba; prečo neposlúchala staršiu!

82. Chlapci a starček.

V zimnom čase na rybníku chlapci sa kĺzali. Na biedneho starčeka tam posmešne volali.

„Chlapci, chlapci!“ — povie starček — „vy zle obстоjíte, keď sa z ľudí posmech strojíte Boha nebojíte!“

Ale samopašní chlapci nič na to nedbali, a behajúc hore dolu, tým viacej sa smiali.

V tom sprastalo: nehrubý lad prelomil sa zrazu; deti huply do rybníka a tam vzaly zkažu.

83. Čo je to?

1. Do sita, do kofša nejde tá noša. Do čoho ju dáme, keď chuť na ňu máme?

2. Šum šumi, hrm hrmi; a predsa sňah padá.

84. Zem.

Domy, dediny, mestá, záhrady, polia, lúky, lesy, vody: to všetko je na zemi. Zem nosí ľudí, zvieratá, rastliny a všetko, čo je okolo nás.

Zem nenie všade rovnaká. Niekde je vysoká, niekde nízka. Kde je zem veľmi vysoká, tam sú vrchy. Medzi vrchami sú hlboké doliny. Na vrchoch je veľmi pekne. S vrchu vidí človek ďaleko okolo seba: vidí

mnohé krásne polia, sady, lúky, dediny a mestá: teší sa a ďakuje Pánu Bohu, že stvoril zem tak krásnu.

A jak užitočné veci chová zem vnútri v sebe pre nás! Zo zeme láme sa kamenie a skaly na stavenie. Zo zeme kope sa soľ, železo, meď, olovo, zlato a striebro. Veci tieto nerastú: sú to nerasty.

Soľ potrebná je do jedla, aby mu dala dobrú chuť. Zo zlata, striebra a mede razia sa peniaze. Zo železa robia sa sekery, motyky, kosy, srpy, rýle atď. Z olova lejú sa gule.

85. Ešte o zemi.

Zem nám dáva príjemné bývanie, kým tu žijeme. Ona ale prijíma nás i po smrti do lona svojho. Bo keď niekoho Pán Boh z tohoto sveta povolá, tu pride kňaz, požehná ho, a ľudia kladú ho na cintorine do studenej matičky zeme. Tam odpočívajú vedľa seba starí i mladí, chudobní i bohatí. Tam pod kopcikom spočívajú aj moja milá sestrička. Za ňou často chodievam a kladiem čerstvých venceľ na jej hrob. Na hroboch rastie aj mnoho kvetínok. Príbuzní zomrelých ich tam zasadili. Kvetinky tie kolíšu sa často na vetričku, jaľo keby chcely hovoriť: „Spite ľudková, spite len; keď vám zasvitne, svitne deň, keď sa zase zobudíte, potom zemičku túto na veľky opustite!“

86. Hádanky.

1. Jak ďaleko je do neba?

2. Ďaleko široko, tu i tam vysoko: lúky, role, pole, hory, doly, hole; to je veru ono materino lono; na ňom sa rodíme a po ňom chodíme.

87. Pokladnička.

Stassko. Pozri len, Gábriško, jakú peknú hlinenú pokladnicu (mumáčik) ja mám. Maminka mi ju wčera kúpila.

Gábriš. A načože ti to ona kúpila?

Stassko. Nuž na to, abych si wpúšťal do nej, keď keby trajciar alebo groš nejaky dostanem. Čuj len, jako to už tam hrcoce! Mám už tam wnútri jeden peniaz. Ten som dostal predvečerom od strýčka, keď som ho na menoviny pozdravil. Se ti to utešeny dwacatníček. Pomaly nabiera sa mi w pokladničke kopa peňazí. A wíš, mama howorí, že sú peniaze potrebné a že ich netreba márnif.

Gábriš. Dobre; ale moja mama i to howorí, že sa peniaze majú dobre wynafladať.

Stassko. Či ty, Gábriško, nemáš tiež takú pokladnicu?

Gábriš. Ja mám pokladnicu w nebi u Pána Boha.

Stassko. Jako to? w nebi? u Pána Boha?

Gábriš. Wíš, Stassko: keď nečo peňazí dostanem, to si nefupujem ani perničkow, ani oriesskow; lež dám to radššej úbohej sirote, alebo temnému žobráčkowi.

Stassko. To ty nikdy nič nenabieraš!

Gábriš. O, nabiera sa to wšetko tam u Pána Boha, w nebi. Lebo tata, aj mama powedali: čo dáš biednym, nezhyne, lež bude u Pána Boha. Teda tam je tá moja pokladnička.

88. Povetrie (vzduch).

Nad zemou je powetrie. Povetrie môžem cítiť. Keď dýcham, beriem do seba powetrie. Bez powetrie nemohol bych žif. Zvieratá a rastliny potrebujú tiež powetrie. Kto chce byť zdravý; musí sa často pohybovať na čerstvom powetrí. Aj do izieb na-

púšťame si čerstvého povetria. Preto otvárame si častejšie obloky a dvere.

Keď sa povetrie chytró pohybuje, povstáva vietor. Vietor potrebujú mlatci ku viafu. Vietor ženie i povetrné mlyny a lode.

V povetrí vídame oblaky. Z oblakov padá dážd' a sňah. Husté, tmavé oblaky menujeme mračnami. Z mračien prichádza búrka. Keď je búrka, blýska sa hrmí. Z mračien padá niekedy ľadovec (krúpy).

89. Búrka.

Slnko jako oheň páli; paru les wydychuje; w oblakoch sa blýska w diali: húrka to wystupuje. Wietor obhybuje stromy a strassliwo bijú hromy, trasú sa mócné dubiská.

Me keď aj hrmí a sa blýska, wšsetci w rukách Božích stojíme; preto búrky sa nebojíme. Boh to wšsetko sám spravuje, twory swoje ochraňuje.

90. Čo je to!

Po poli behalo, dúchalo, fúkalo, fučalo, hučalo, fuňalo, duňalo; tu kochy rúcalo, tu strechy wálalo; očú sa týkalo; ale sa nikedy nikomu na oči ešte neukázalo.

91. Nebeská obloha.

Keď sa za jasného dňa hore nad seba podívam, vidím tam dokola utešené modré sklepenie. To je nebeská obloha, alebo na krátko nebe.

Na nebi vídam vo dne slnko. Slnko osvecuje a ohrieva zem. Bez svetla a tepla nemohli by sme žiť; bez svetla a tepla muselo by všetko vyhynúť. — Hovoríme, že slnko vychádza a zapadá.

V noci vídam často na nebi mesiac a nepočetné hviezdy. Mesiac tiež svieti, ale nehreje. Hviezdy sa ligocú.

92. Prôpoveď.

Jako vo dne, tak v noci, keď hľadáš do neba, pamätuj, že tam je prítok pre teba.

93. Pobožný otec.

Ľeden otec išiel na pole do roboty. Asi sedemročný jeho synček Benko išiel s ním. Bolo krásne jarné ráno. Benko behal sem i tam od radosti.

Práve slnko vychádzalo. Tu sňal si otec klobúk, pozrel k nebu a hovoril čosi v tichosti. Benko to zbadal. I riekol: „Tatinko, prečo sňali ste klobúk?“ — „Dieťa moje, — odpovedal otec — keď vidím slnko vychádzať, myslím si na Pána Boha a wzhwam ho v tichosti. Bo znaj, syn môj, Pán Boh stvoril to krásne slniečko a všetko, čo tu vidíš. On to všetko tak utešene usporiadal!“

**Blesk a nádhera slnka zlatého
hlása moc, lásku Boha swátého.**

94. Mesiac a hviezdy.

Sta w poli owečky, tak sa pekne pasú po nebi hviezdíčky za nočného času. Sta werný pastierik, mesiačik ich wodí: každá si po svojej cestičke tam, chodí. Jedna

druhej si tam nikdy neprekáža; jedna druhú to tam nikdy neuráža.

**Či sa ku hviezdičkám, dietky, podobáte?
Či tiež o poriadok medzi sebou dbáte?**

Čas.

I.

95. Deň a noc.

Keď nám slnko na oblohe nebeskej svieta, máme deň. Keď nám slnko na nebi nesvieti, máme noc. Deň sa začína, keď slnko vychádza. Wtedy máme ráno. Ráno je začiatok dňa. Deň sa končí, keď slnko zapadá. Wtedy máme večer. Večer je koniec dňa. Keď slnko vo dne uprostred oblohy nebeskej najvyššie stojí, máme poľudnie. Wtedy bije dvanásť hodín. Keď bije w noci dvanásť hodín, wtedy je poľnoc. Čas od rána do poľudnia je dopoľudnie čili predpoľudnie. — Koľko hodín má noc a deň dohromady?

Deň je najlepšie čas pre prácu. Noc je najlepšie čas pre odpočinok. Najlepším odpočinkom je spanie.

**Práca a dobrý účinok
hotujú milý spocinok.**

96. Ráno.

Keď slnečná ranná zora ožiari ti postel shora: vyskoč, synku, z nej von zrazu; ináč vezme zrak tvoj zkazu!

97. Príslovie.

Hodina ranná zlato doháňa.

98. **Pesnička ranná.**

Temná noc odchádza, slniečko vychádza; že sme zdraví s loža vstali, vzdajme Pánu za to chyály!

99. **Na večer.**

Na modrom keď nebíčku vidím svitať hviezdíčku, poberám sa ticho spať. Bože, ráč ma požehnať! — Anjelka mi s nebíčka pošli zavreť očičká: ten keď bude pri mne stáť, sen pokojný budem mať. — Anjelik má v ranný čas s loža potom zbudiť zas: abych mohol časne vstať, Tebe Pane vďaky vzdáť.

100. **Neodkladaj.**

Zajtra, zajtra, dneská nie: vraví dieta lenivé.

II.

101. **Týždeň.**

Sedem dní a sedem nocí po sebe robí týždeň. Dni týždňa sa takto menujú: pondelok, utorok, streda, štvrtok, piatok, sobota, nedeľa. Prvých šesť dní konáme rozličné roboty; sú to robotné dni. Pri robote ale máme slúžiť aj Pánu Bohu. Obzvlášte ale máme slúžiť Pánu Bohu v nedeľu. V nedeľu nedelaj, t. j. nekonaj služobnú prácu.

102. **Nedeľa.**

Nedeľa dnes; tu je zas ten radosťný, milý čas! Zvony krásne zaznievajú: tu pospiecha mamička zbožne do kostolíčka, kde sa modlia, kde spievajú.

**Kde sa ľudia učia znaf: Pána Boha nebeského
Ježiška láskavého ako majú milovať.**

Nedela dnes; tu je zas ten radostný, milý čas!

III

103. Mesiac a rok.

Štyri týždne dajú spolu jeden mesiac. Dvanásť mesiacov dá jeden rok.

Dvanásť mesiacov roku takto voláme: január, február, marec, apríl, máj, jún, júl, august, september, október, november, december.

Rok sa delí na štyri čiastky. Štyri čiastky roku sú: jaro, leto, jaseň, zima.

104. Čo to za strom?

Jesto jeden strom. Na tom strome 12 konárov, na každom konári 4 hniezda a v každom hniezde 7 mladých.

105. Jaro.

Powetrie stepliema. Sňah sa púšfa. Ľad sa topí. Zem wysychá. Lúka sa zelenie. Fialka wonia. Strom kwitne. Škrowánoš spiewa. Prepelica podpoliká. Kukučka kuká. Wtáci sa uhniezdujú. Rolník seje. Záhradník sadi. Rastliny rastú. Nebo je jasné. Wšetko sa raduje.

106. Spoločná jarná.

*Podajme si kolom ruku, točme sa a spievajme!
Kukučka už volá: kuku! krásne jaro vítajme! kuku! kuku!
kuku!*

107. Leto.



Nebe ja modrá. Slnko páli Dni sú dlhé. Ženci žnú. Kofci kofia. Tráva schne. Obilie a seno ja swáža. Zahody ja sbierajú. Čerešne ja trasú. Muchy hrnčia. Romárešstípu. Wčely sbierajú med. Wtáci šwitoria. Krawy ja pasú. Pastieri si píškajú. Chlapci ja kúpajú.

108. Pieseň letná.

1. Ruža, ruža, ruža čerwená! Kto ta trhá, pichneš ho do palečka matkého. Ruža, ruža, ruža čerwená!

2. Lipka, lipka, lipka kofatá! Čúbo monia ten twój kwet, z neho wčelky berú med. Lipka, lipka, lipka kofatá!

3. Žitko, žitko, žitko ty zlaté! Keď ta wšsetko pozneme, obžinky maľ budeme. Žitko, žitko, žitko ty zlaté!

4. Hájik, hájik, hájik dubowý! W tebe býwa sláwiček, zná on wela piesniček. Hájik, hájik, hájik dubowý!

5. Eto, leto, leto milené! Za tie tvoje radosti chválím Boha
z vďačnosti. Eto, leto, leto milené!

109. Jaseň.



Deň sa kráti. Už nenie tak horúco. Lúky sú pokosené. Zbožie sa už mláti. Zemiaky sa kopú. Ovocie sa oberá. Lastovička sa preč stahuje. Lísta so stromov opadáva. Z rána a z večera býva hmla. Povetrie stáva sa vždy studenším.

**A tá jaseň
dáva chasenň:*)**

**Do komory ovocinu
žito, jarec do záčinu.**)**

**Hoj, čiže nám milo, keď ovocia sladké
stromov traseme v tej našej zahrádke!**

*) chasenň = choseň, úžitok.

***) záčin, oddelenie v stodole, obilnica.

110. Zima.



Dni sú krátke. Je vždy zimšie. Voda mrzne. Chlapci sa kĺzajú. Studený vietor fučí. Sňah padá. Sňah a ľad všetko pokrýva. Ľudia nosia teplé šaty. Pec sa kúri. V izbe je teplúčko.

111. Jako si dieťa v zime spieva.

1. A, a, a, hoj, už je tu zima! Leto, jaseň pominuly, mráz a studeň k nám sa túli. A, a, a, hoj, už je tu zima!

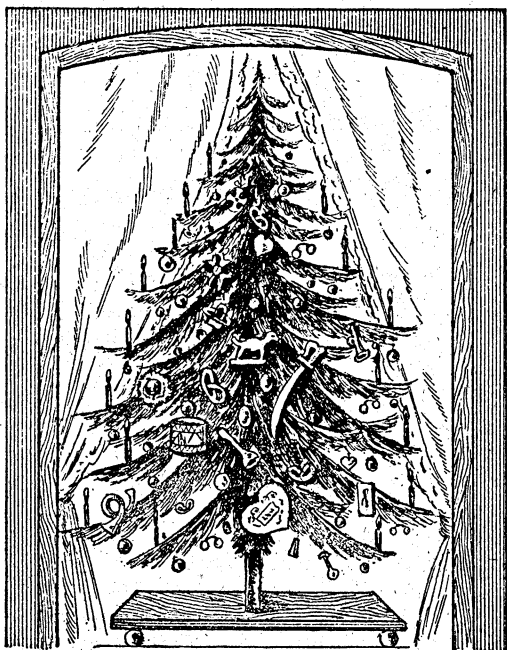
2. E, e, e, tu ľad a sňah všade! Na okienkach kvitnú kvietky, inde vymrely už všetky. E, e, e, tu ľad a sňah všade!

3. S, i, i, na chůda si spomni! Nemá čím sa prikrýť' neraz, keď ho zima trápi teraz. S, i, i, na chůda si spomni!

4. D, o, o, tu dieťočkám milo! Keď sa Betlehemel' žiari, keď Ježiško dáva dary. D, o, o, tu dieťočkám milo!

5. U, u, u, ja viem, čo robiť tu! Budem Ježiška milého sláviť s anjelíkmi jeho. U, u, u, ja viem, čo robiť tu!

IV.
112. Výročité sviatky.



W roku slávime rozličné sviatky. Najslávnejšie sviatky nasse sú: Wianoce, Welká noc a Turice*). W i a n o c e býwajú w zime. Wtedy slávime pamiatku Marodenia Krista Pána. Na Štedrý večer dostávajú dobré dievky wšakové krásne dary. Tie ich majú upamätowať na láskawého Ježiška.

Na jar pripadajú nám welkonočné sviatky. Wo W e l k ý piatok smútime nad umúčením a smrťou Krista Pána. Welká noc nás upomína na wzkriesenie čili z mrtvých wstanie Spasiteľa nášho. I my niekdy z mrtvých wstaneme.

*) Svätý Duch (letnice).

Koncom jari slávime sviatoť na nebe wstúpenia Krista Pána a w lete Turíce čili sviatky na pamiatku Mlania Ducha Svätého.

Ktoré sviatky ešte znáš? a čo sú to za sviatky? — Ktoré znáš sviatky k úcte blahoslavenej Panny Marie Matky Božej?

113. Dietky a starúšek.

Dietky. Starúšku! sadnite si sem na lavičku: prizrite sa trochu na detinnú hričku.

Starúšek. Pekne sa vy hráte; Boh, dietočky, s vami! sväté Jeho meno chváľte pieseňkami! Ó, dnes je deň veľký! Pán sveta sa rodí, v podobe človeka Boh s neba prichodí. Či ste to už, dietky, niekedy slyšaly? v stájenke zrodil sa dnes Ježiško malý; v chudobných jasličkách miesto kolísočky, a nie na perinke, — na sene, dietočky.

Dietky. Ó, jak vy, starúšku, rozprávate milo! Povedzte, jak sa to ďalej prihodilo?

Starúšek. Bola to noc temná, spalo všetko všade: a len pastúškovia bedlili pri stáde; pastúškovia dobrí, pastúškovia milí, — tu sa im anjeli z neba objavili. Zajasalo svetlo, pastieri sa zlakli, a hneď pred anjelmi na kolená klakli. — „Nebojte sa!“ — takto anjel ku nim vraví, od nebeskej slávy celý ligotavý. „Preradosťnú vám ja prinášam novinu: JEŽIŠ sa narodil dnes v túto hodinu. Hor' sa, do Betléma chytro pospiechajte, v stájenke v jaslách tam Ho uvítajte!“ — Najprv sa Ježiško chudobným objavil, najprv On útechu úbohým pripravil. Učte sa, dietočky, učte sa od Neho: neopovrhujte človeka biedneho; vážte si starúška, tešte sirôtočku, a Ježiško zbudí radosť vám v srdiečku!

Dietky. Chceme to, starúšku, vždy mať na pamäti.
Starúšek. Pochválen Pán Ježiš! S Bohom! milé deti!

114. Človek.

Ja som esťte malý a mladučký. Ja som dieťa. Ja mám telo a dussu. Ja som človek.

Telo dieťaťa je z počiatku malé a slabé; časom ale stane sa väčším a silnejším. Rodičia dávajú dieťaťu jesť a piť; oni ho sťatia a chránia, oni ho opatrujú. Rodičia vyhstoja mnoho práce a starostí, kým dieťa vyraastie, kým sa stane z neho dospelý človek.

Na tele mi je hlava, driek, ramená a nohy. To sú hlavné čiastky tela.

Na hlave mám oči, ussi, nos a ústa. Očima widím čili zrem: mám zrak. Ussima slyssím: mám sluch. Nosom čuchám (woniám): mám čuch. Jazykom w ústach chutnám: mám chut. Rozou na celom tele cítim (čujem): najmä ale koncami prstow na rukách cítim čili hmatám: mám hmat. Zrak, sluch, čuch, chut a hmat: to je **päť smyslow**.

Ja môžem i hýbat sa (chodit, skákať, hrať sa atď.) a howorit.

Nie wssetci ľudia môžu to wssetko činiť, tak jako ja. Slepí nemôžu widieť. Sluchí nemôžu slyssať. Nemí nemôžu howorit. Sluchonemí nemôžu ani slyssať ani howorit. Chromí nemôžu chodit. — Ja som sťastný, že nemám žiadnej takejto chyby. Ja za to Pánu Bohu ďakujem.

115. Pokračovanie.

V tele žije mi **duša** čili **duch**. Telo widím, dušu nevidím.

Keď chcem niečo povedať, najprv si to premyslím: ja môžem myslieť a hovoriť. Keď som vo škole dobre odpovedal, vtedy sa radujem; keď mi je tatinko alebo maminka niekedy chorá, vtedy som smutný: ja môžem cítiť. Vo škole dávam pozor, lebo chcem pozorovať: to je dobré; kebych nechcel, nedal bych pozor: to by bolo zlé; ja môžem chcieť dobré alebo zlé; ja mám ale chcieť vždy len to, čo je dobré. — Myslieť a hovoriť, cítiť, chcieť: to všetko môžem preto, že mám dušu.

Dokud' je duša v tele; človek žije. Keď sa ale od tela odlúči, človek zomre. Mŕtvé telo človeka pochová sa do zeme. Duša ale navracia sa k Bohu, ktorý ju na svoj obraz stvoril.

Človek môže vedieť o sebe: človek je **osoba**. Ja som človek: ja som osoba.

116. Čo ja mám!

1. Oči. — Dve oči bystré, jasné mám, sem i tam nima pozerám. S vidím stromy, ružičky, aj slnce, mesiac, hviezdíčky. A kto mi oči tieto dal? — Boh, čo to všetko stvoril zmal.

2. Uši. — Dve uši dobre čujné mám, a nima hlasy slyšat znám; keď volá mamka: „Poď sem, poď! môj poklad! pozor! ta nechod!“ alebo tatík: „Rád sa mám, dieťaťko, žeš' poslušné nám!“

3. Ruky. — Dve ruky mám, tu tá pravou, druhá sa menuje ľavou. Po piatich prstoch na nich mám: wčul nimi esťte pohráwam; keď budem wáčšši, budú zmal i jaľ sa swedči pracowať.

4. Nohy. — Dve nohy mám, tie znajú stáť, ľ tatowí, mamke utekať. W chodení, behu pozor dáw, daromne sem-tam neskaľam. Sta wajať rowno si chodím. Nikdy sa w blate nebrodím.

5. Ústa. — Mám ústa, ústa jedny mám, ľ dobrému vždy ich užítvam: viem, čo si myslím, povedať, na voľeličo sa spytovať, viem smiať sa, aj si zaspievať, a viem sa ľ Bohu modlievať.

6. Srdce. — Mám srdce, srdiečko; tu v prsiach mi je, tať malé, a predsa tať čerstvo bije, a tať rado mamku a tatinka má, aj ľ druhým tiež ľ láskou vždy chovať sa zná. A viete-li, odtiaľto srdiečko mám? — Od dobrého Boha; a Semu ho dám!

117. Dobré čiň bližnému svojmu!

Petrík prišiel s pola domov. Tu dostal od mamky olevrant (nešpor): bol to krajec pekného chleba. Petrik vyšiel na dvor a rád bol tomu chlebičku, lebo bol hladný. V tom prišiel ta chlapec od chudobného súseda. Keď videl ten pekný krajíček, vzdychnul si a riekol: „Ach, moja chorá sestrička tak často si už žiadala bieleho chlebička. My ho ale nemáme, ani si ho kúpiť nemôžeme.“

Petríkovi prišlo ľúto. Podíval sa na chudobného chlapca a potom zase na svoj krajíček, rozlomil ho na dvoje, a väčší kúsok podal chlapcovi. „Tu máš — riekol — rýchlo ho zanes tvojej sestričke, a povedz, že jej ho zo srdca prajem.“

Petrík dobre činil bližnému svojmu: on bol dobročinný.

118. Prôpovede.

1. Z mladi privykaj, priučuj sa k práci; lenivci na starosť bývajú žobráci.

2. Pravdu vprav! ľuhaním nič si nespomôžeš; len keď pravdu vyznáš, trestu vyhnúť môžeš. Len kto pravdu vpraví, tomu Boh pomáha, ľuhárovi zlému nikdy nepomáha.

3. Čo ku škriepkam, z vadám príležitosť dáva, tomu sa všemožne vyhýbuj; keď medzi druhými nejaký spor stáva, tu hneď smieriť sa ich usiluj!

119. Hádanka.

Čo činil Pán Boh pred tvárou všetkých ľudí?

120. Boh.

1. Nebe a zem a všetko, čo je na nebi a na zemi, je od Pána Boha. Boh stvoril celý svet. Aj mňa stvoril Pán Boh.

Čo len vidím vo dne, v noci,
to je všetko z Božej moci.

2. Boh môže všetko urobiť. On len chce, a hneď je všetko hotové.

Boh mi môže všetko dať,
naň ja mám sa spoliehať.

3. Boh je všade. On je na každom mieste.

Pečne sa všade hováľ mám,
kdekoľvek som, aj Boh je tam.

4. Boh ma vidí vo škole, v kostole, doma, na ulici, na poli. Boh ma všade vidí. Boh ma vidí vo dne, Boh ma vidí aj vo tmavej noci. Pred Bohom sa ničde skryť nemôžem. Pán Boh všetko vidí. — Boh vie všetko, čo robím. Boh vie všetko, čo hovorím. Boh vie i všetko to, čo si len myslím. Pán Boh vidí, čuje všetko. Pán Boh vie všetko.

Boh všetko vidí, všetko zuá,
čo kto myslí, wraví, koná.

5. Pán Boh dáva slnko a dážď, noc a deň. On mne dal milého tatička a mamičku. On nám dáva pokrm a nápoj, spánok, silu a zdravie. Pán Boh stará sa o mňa. On sa stará o wšetkých ľudí. Pán Boh živi i zwiera na zemi, wtáka w powetri, rybu wo vode. Boh stará sa i o wšetky živočíchy. Od Pána Boha je wšetko dobré na swete. Pán Boh je dobrotiwý.

**Wšetko, čo widim, wšetko mi wravi:
jak dobrý si Ty, Bože láskawý!**

6. Boh je dohry, milé dieťa! On je celkom dohry. Boh má rád len to, čo je dobré. To, čo je zlé, sa Bohu offkliwi. Boh sa rád má, milé dieťa, ale len wtedy, keď si dobré; keď sa rado modliewaš; keď sa rado učewaš; keď rado poslúchaš; keď pravdu hovoríš a neluhaš; keď sa čisto držíš; keď si bratom, sestry a spolužiakom miluješ; keď necháš každyemu, čo je jeho; keď, komu môžeš, rado pomáhaš. Bud wždy takýmto dohrym dieťaťom! Len tak sa ti bude dobre modif. Lebo Pán Boh odmeňuje dobré a tresce zlé.

**Miluj Boha sprawedliwego:
zachowaj prikazy Jeho!**

121. Láska Božia.

Ovečky skákajú po lúčinách, včeličky lietojú po kvetinách. Vtáčatka šveholia po celý čas: po háji, po poli slyšať ich hlas. A Pán Boh díva sa s neba dolu, jak všetko teší sa tu pospolu, jak všetko chwáli Ho a ďakuje, že každý tvor živi, potešuje.

122. Boh je otcom všetkých ľudí.

Bohdanko. Tatinko, ty nám dietkam všetko dávaš: šatočky, čižmičky, aj jest. Prečo nám to dávaš, veď ti my za to ničoho dať nemôžeme.

Tatík. To ja vám dávam preto, že vás milujem, a čo chcem, hneď radi urobíte, a čo nechcem, to necháte; — preto, že o mne sa rozprávate, a keď ma nenie doma, na mňa si spomínate.

Bohdanko. A kto ti dáva všetko to, čo ty nám dávaš?

Tatík. Milý Pán Boh mi to dáva.

Bohdanko. A kto dáva všetkým tatinkom, aby mohli dávať svojim dietkam, čo im treba?

Tatík. Pán Boh im to všetko dáva.

Bohdanko. Nuž a keď niektorému dietatu tatinko umre, kto sa potom oň stará?

Tatík. Milý Pán Boh sa stará oň.

Bohdanko. Už viem včul: ty si náš tatinko, a Pán Boh je tatinkom všetkých tatinkov, a osirelých dietok tiež.

Tatík. Áno, milé dieta, Pán Boh dáva všetkým ľuďom, čo im treba. On je otcom všetkých ľudí.

Bohdanko. A prečo dáva všetkým ľuďom, čo potrebujú?

Tatík. To im dáva preto: lebo ich miluje a chce, aby ho poslúchali, radi o ňom hovorili, naň ustavične mysleli a jedni druhým z toho, čo majú, dávali. Pán Boh miluje ľudí, a chce, aby sa i ľudia medzi sebou milovali.

123. Neboj sa!

Boh je tam, kde slnko svieti, ľaj kde krásne rastú kvety, kde si vtáčik milo spieva, aj kde vetříček povieva. Keď nemáš žiadneho priateľa pri sebe, neboj sa! Pán Boh je na veky pri tebe!

124. Vďaka a posvätenie.

Dakujem Ti, Bože, za Tvoju dobrotnu, že si ma z milosti priviedol k životu. Ten útlý môj život posväcujem Tebe, Tvojej ho wenujem sláve a welebe.

Modlitby.



125. Ráno.

Ó, Bože, z Tvojej lásky, moci * zdravý som vstal zo spánku noci. * Vrelé Ti za to vďaka vzdávam, * a v ochranu sa Ti zas dávam: * chráň ma a všetku v tento deň * odvráť odo mňa protiveň. * A ja chcem vždycky činiť, Bože, * len to, čo sa Ti líbiť môže.

126. Pred jedením.

Ó, Bože, čo nám všetko dávaš, * pokrm a nápoj požehnávaš, * požehnať ráč nám dary tieto, * bo

bez Teba pôžitku nieto * Daj, by sme mierne požívali * a na Teba spomínali.

127. Po jedení.

Vďaka Ti a sláva, Bože milý, * za dary, ktoré nás nasýtily. * Daj, aby sme až do smrti mali * dosti chleba vezdajšieho; * daj, aby sme hodnými sa stali * niekedy stola nebeského.

128. Večer.

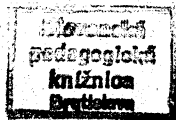
Príjmi, dobrý Bože, * vďak srdca mojeho, * že si ma dnes chránil * od všetkého zlého. * Porúčam sa teraz * Tvojej božskej moci; * prosím, bys' ochránil * mňa aj tejto noci. * Zachráň aj tatička, * aj mamičku drahú, * daj im k odpočinku * noc pokojnú, blahú.

129. K Anjelovi strážcovi.

Anjelíčku Boží, strážca môj, * láskave v každý čas pri mne stoj! * Od zlého ma voždy ochraňuj, * ku všetmu dobrému napravuj; * abych Ježiška vždy miloval, * k nemu, keď raz zomrem, sa dostal.

130. Na každý čas.

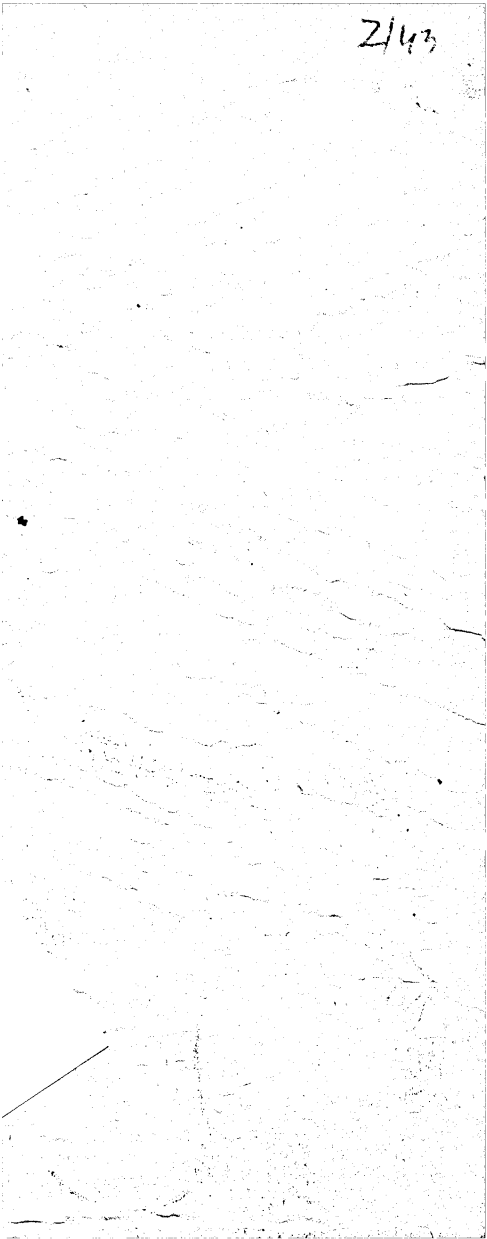
Ó, Bože, Tvoje dieťa som, * pobožným sprav ma dieťaťom! * A jak bych nemal (jak bych nemala) tým sa stať, * ráč zo sveta ma radnej vziať; * do neba k sebe vezmi ma * a tam sprav zo mňa anjela.

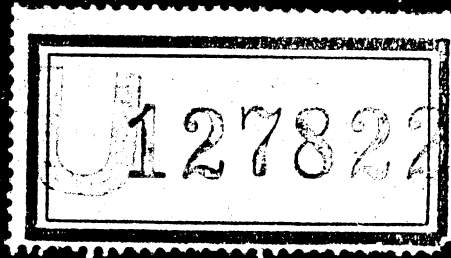


127.322

Tlačil Kníhtlačiarsky účastinársky spolok.

2/43





127822